

Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig (ACI) ar gyfer y Cynllun Datblygu Lleol Newydd

Crynodeb Annhechnegol o'r Adroddiad Cwmpasu

Cyngor Bro Morgannwg

Mehfin 2022

Ansawdd gwybodaeth

Paratowyd gan	Gwiriwyd gan	Dilyswyd gan	Cymeradwywyd gan
Emily Baker Cynllunydd Amgylcheddol Gradeddig	Rosie Cox Uwch Gynllunydd Amgylcheddol	Alastair Peattie Cyfarwyddwr Cyswllt	Alastair Peattie Cyfarwyddwr Cyswllt

Hanes Diwygio

Diwygiad	Dyddiad Adolygu	Manylion	Enw	Swydd
F1	21.06.2022	Drafft ar gyfer adolygiad mewnol	Emily Baker	Cynllunydd Amgylcheddol Gradeddig
F2	22.06.22	Terfynol ar gyfer ymgyngori	Rosie Cox	Uwch Gynllunydd Amgylcheddol

Paratowyd ar gyfer:

Cyngor Bro Morgannwg

Paratowyd gan:

AECOM Limited
3ydd Llawr, Portwall Place
Portwall Lane
Bryste BS1 6NA
Y Deyrnas Unedig

Ff: +44 117 901 7000
aecom.com

(h) 2022 AECOM Infrastructure & Environment UK Limited. Cedwir Pob Hawl.

Paratowyd y ddogfen hon gan AECOM Infrastructure & Environment UK Limited ("AECOM") er defnydd ein cleient (y "Cleient") yn unig, yn unol ag egwyddorion ymgynghorol a dderbynnir yn gyffredinol, y gyllideb ar gyfer ffioedd a'r cylch gorchwyl a gytunwyd rhwng AECOM a'r Cleient. Nid yw AECOM wedi gwirio unrhyw wybodaeth a ddarperir gan drydydd parti ac y cyfeirir ati yma, oni nodir yn wahanol yn y ddogfen. Ni all unrhyw drydydd parti ddibynnu ar y ddogfen hon heb gytundeb ysgrifenedig a datganedig AECOM ymlaen llaw.

Tabl Cynnwys

1.	Cyflwyniad.....	1
2.	Materion Allweddol ar gyfer Bro Morgannwg	7
3.	Fframwaith ACI	14
4.	Y Camau Nesaf.....	25

1. Cyflwyniad

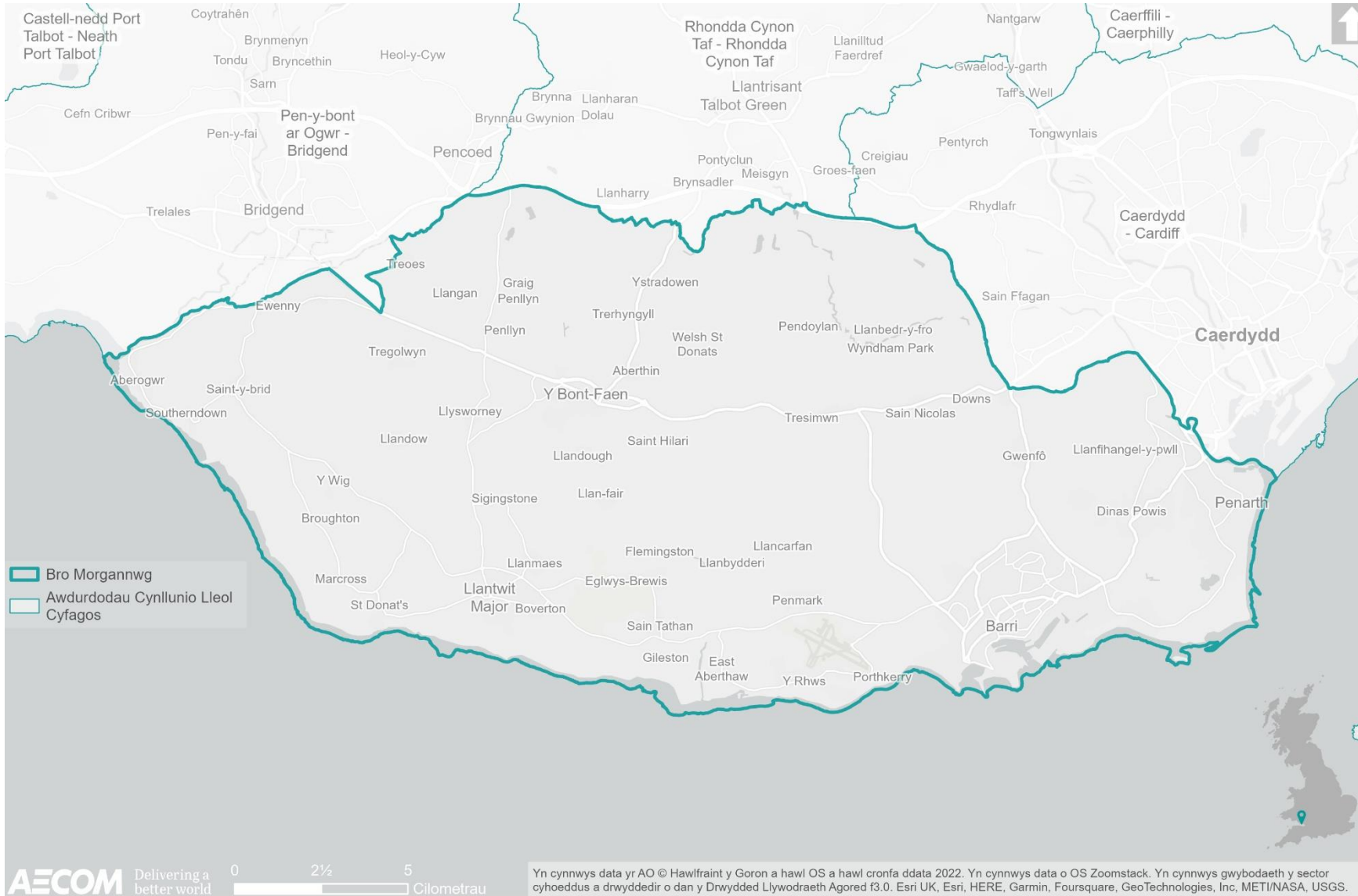
- 1.1 Comisiynir AECOM i arwain yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig (ACI) i gefnogi Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) newydd Cyngor Dinas Casnewydd. Mae'r ACI yn cyflawni'r gofynion a'r dyletswyddau ar gyfer Arfarniad Cynaliadwyedd (AC) ac Asesiad Amgylcheddol Strategol (AAS), Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb (AEG), Asesiad o'r Effaith ar Iechyd (AEI), Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg (AEYG) a Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (LICD).
- 1.2 Mae'r ACI yn fecanwaith ar gyfer ystyried a chyfleu effeithiau tebygol cynllun sy'n datblygu, a dewisiadau amgen o ran materion cynaliadwyedd allweddol. Nod yr ACI yw llywio a dylanwadu ar y broses creu cynlluniau gyda'r nod o osgoi a lliniaru effeithiau negyddol a sicrhau'r effeithiau mwyaf cadarnhaol posib. Trwy'r dull hwn, mae'r ACI ar gyfer y CDLI newydd yn ceisio gwneud y mwyaf o gyfraniad y cynllun sy'n datblygu at ddatblygu cynaliadwy.

Cynllun Datblygu Lleol Bro Morgannwg

- 1.3 Mabwysiadwyd Cynllun Datblygu Lleol Bro Morgannwg 2011 - 2026 (CDLI) ar 28 Mehefin 2017 ac yn nodi fframwaith cynllunio'r Cyngor ar gyfer datblygu a defnyddio tir ym Mro Morgannwg o'r dyddiad hwnnw, hyd nes y caiff ei ddisodli. Yn unol â gofynion statudol, mae'r CDLI wedi'i fonitro'n flynyddol, a hyd yma cyhoeddwyd pum Adroddiad Monitro Blynyddol (AMB).¹
- 1.4 Er mwyn sicrhau bod Cynlluniau Datblygu Lleol (CDLI) yn cael eu diweddarau, mae'n ofynnol i awdurdodau cynllunio lleol gynnal adolygiad llawn o Gynllun Datblygu Lleol (CDLI) o leiaf unwaith bob pedair blynedd ar ôl ei fabwysiadu.
- 1.5 Yn unol â hynny, ym mis Mehefin 2021 dechreuodd Cyngor Bro Morgannwg ar ei adolygiad ffurfiol o'r CDLI mabwysiedig, gyda'r Adroddiad Adolygu drafft ar gael i ymgynghori arno rhwng 5 Tachwedd 2021 a 31 Ionawr 2022. Roedd yr Adroddiad Adolygu'n ystyried effeithiolrwydd y CDLI mabwysiedig ac argymhellodd y dylid cynnal adolygiad llawn o'r CDLI.
- 1.6 Dechreuodd CDLIN Bro Morgannwg yn ffurfiol ar 4 Mai 2022 ar ôl i Lywodraeth Cymru gymeradwyo Cytundeb Cyflawni'r CDLIN, sy'n cynnwys yr amserlen a Chynllun Cynnwys y Gymuned. Bydd y CDLI newydd yn nodi amcanion a blaenoriaethau'r Cyngor ar gyfer datblygu a defnyddio tir o fewn yr awdurdod ar gyfer y cyfnod 2021 - 2036. Dangosir yr ardal a gwmpesir gan y CDLI newydd yn **Ffigur 1.1** drosodd.

¹ 3ydd Adroddiad Monitro Blynyddol Cynllun Datblygu Lleol Bro Morgannwg 2011-2026 Cyngor Bwrdeistref Sirol Bro Morgannwg (2021)

Ffigur 1.1 Ardal weinyddol Cyngor Bro Morgannwg

Eglurhad ar yr ACI

- 1.7 Mae'r ACI yn fecanwaith ar gyfer ystyried a chyfleu effeithiau tebygol cynllun sy'n datblygu, a dewisiadau amgen o ran materion cynaliadwyedd allweddol. Nod yr ACI yw llywio a dylanwadu ar y broses creu cynlluniau gyda'r nod o osgoi a lliniaru effeithiau negyddol a sicrhau'r effeithiau mwyaf cadarnhaol posib. Trwy'r dull hwn, mae'r ACI ar gyfer y CDLIN yn ceisio gwneud y mwyaf o gyfraniad y cynllun sy'n datblygu at ddatblygu cynaliadwy.
- 1.8 Fel y nodwyd uchod, mae'r ACI yn ceisio bodloni'r gofynion a'r dyletswyddau ar gyfer AC, AAS, AEC, AEI, AEYG a LICD. Y dull yw integreiddio'r cydrannau hyn yn llawn er mwyn darparu un broses asesu i lywio datblygiad y CDLIN. Ceir disgrifiad o bob un o'r gwahanol gydrannau a'u dibenion isod.

Arfarniad Cynaliadwyedd

- 1.9 Mae'r Arfarniad Cynaliadwyedd yn cael ei gynnal i fynd i'r afael â'r gweithdrefnau a ragnodir gan Reoliadau Asesiadau Amgylcheddol o Gynlluniau a Rhaglenni (Cymru) 2004 (y Rheoliadau AAS). Mae AC yn ofyniad cyfreithiol ar gyfer Cynlluniau Datblygu Lleol o dan Adran 39 (2) Deddf Cynllunio a Phrynu Gorfodol 2004.
- 1.10 Yn unol â gofynion y Gyfarwyddeb AAS, y ddau gam allweddol mewn AC yw:
- Wrth benderfynu ar 'gwmpas a lefel manylder yr wybodaeth' y mae'n rhaid ei chynnwys yn yr Adroddiad AC, ymgynghorir ag awdurdodau a ddynodwyd yn genedlaethol sy'n ymwneud â materion amgylcheddol; a
 - Cyhoeddir adroddiad ('Adroddiad yr AC') ar gyfer ymgynghori ochr yn ochr â'r Cynllun Drafft sy'n cyflwyno asesiad o'r Cynllun Drafft (h.y. yn trafod 'effeithiau sylweddol tebygol' a fyddai'n deillio o weithredu'r cynllun) a dewisiadau amgen rhesymol.
- 1.11 Mae Llawlyfr y CDLI, Argraffiad 3 (2020) yn nodi bod AC, sy'n ymgorffori AAS, yn chwarae rhan bwysig wrth ddangos bod y CDLI yn gadarn trwy sicrhau ei fod yn adlewyrchu amcanion datblygu cynaliadwy ac y dylai fod yn elfen annatod ar bob cam o'r broses o lunio cynlluniau.

Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb (AEG)

- 1.12 Fel sefydliad sector cyhoeddus, mae dyletswydd ar Gyngor Dinas Casnewydd o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus (DCSC) cysylltiedig i sicrhau bod yr amcanion a'r opsiynau polisi o fewn y CDLIN yn osgoi gwahaniaethu anghyfreithlon (uniongyrchol ac anuniongyrchol), yn ogystal â hyrwyddo cyfle cyfartal a meithrin cysylltiadau da rhwng y rhai â nodweddion gwarchoddedig a phob un arall.
- 1.13 Ym mis Mawrth 2021 daeth y Ddeddf Dyletswydd Economaidd-gymdeithasol i rym, sy'n ategu'r Ddeddf Cydraddoldeb a'r DCSC trwy gyfrannu ymhellach at nodau lles hirdymor Cymru, yn arbennig "Cymru fwy cyfartal" a "Cymru o gymunedau cydlynus". Cryfhau trefniadau partneriaethau gymdeithasol ymhellach a hyrwyddo uchelgeisiau gwaith teg.²

²Papur gwyn Llywodraeth Cymru (2020): 'Cymru fwy cyfartal: cryfhau partneriaeth gymdeithasol', fersiwn ar-lein ar gael drwy'r [ddolen hon](#)

- 1.14 Defnyddir Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb (AEG) yn aml gan sefydliadau'r sector cyhoeddus i ddangos sut mae'r ddyletswydd hon wedi'i chyflawni.

Asesiad o'r Effaith ar Iechyd (AEI)

- 1.15 Mae Deddf Iechyd y Cyhoedd (Cymru) 2017 yn cynnwys darpariaeth i'w gwneud yn ofynnol cynnal Asesiad o'r Effaith ar Iechyd (AEI) i asesu effaith debygol y cynllun datblygu arfaethedig ar iechyd a lles meddyliol ac anghydraddoldeb. Mae'r broses AEI yn darparu fframwaith systematig ond hyblyg ac ymarferol y gellir ei ddefnyddio i ystyried effeithiau ehangach polisiâu CDLI a sut y gallant hwy, yn eu tro, effeithio ar iechyd pobl.

Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg (AEYG)

- 1.16 Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i gefnogi'r Gymraeg fel y gall ffynnu a thyfu ledled Cymru. Ym mhroses y cynllun datblygu mae'n rhaid ystyried y Gymraeg o'r dechrau'n deg. Mae'n ofyniad deddfwriaethol i'r AC gynnwys asesiad o effeithiau tebygol y cynllun ar y defnydd o'r Gymraeg (Deddf Cynllunio (Cymru) 2015 (Adran 11)).
- 1.17 Mae Polisi Cynllunio Cymru Fersiwn 11 (Chwefror 2021) yn pennu'r gofynion polisi ar gyfer y Gymraeg. Mae Nodyn Cyngor Technegol 20: Cynllunio a'r Gymraeg yn rhoi arweiniad ar ystyried y Gymraeg fel rhan o broses y cynllun datblygu. Mae'r NCT yn rhoi cyngor ar ymgorffori'r Gymraeg mewn cynlluniau datblygu drwy'r AC a'r ymagwedd bolisi at hap-ddatblygiadau a ragwelir. I grynhoi, rhaid i awdurdodau cynllunio ystyried effeithiau tebygol eu cynlluniau datblygu fel rhan o broses yr AC a chynnwys datganiad yn y Cynllun ar Adnau ar sut y cafodd hyn ei ystyried a/neu yr eir i'r afael ag ef yn y cynllun datblygu. Proses yr AC yw'r mecanwaith ar gyfer ystyried sut mae graddfa a lleoliad twf, y weledigaeth, yr amcanion, y polisiâu a'r cynigion yn unigol ac ar y cyd, yn effeithio ar y Gymraeg. Lle mae tystiolaeth yn dangos effaith andwyol ar y defnydd o'r Gymraeg gall yr ACLI asesu a ddylid diwygio'r strategaeth neu a ddylid nodi mesurau lliniaru.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

- 1.18 Mae Deddf Cynllunio (Cymru) 2015 yn nodi'r diffiniad o ddatblygu cynaliadwy ar gyfer y system gynllunio yng Nghymru, gan adlewyrchu'r diffiniad yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (DLICD).
- 1.19 *“Mae datblygu cynaliadwy yn golygu'r broses o wella lles economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru drwy gymryd camau gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, tuag at gyflawni'r nodau llesiant.”*

1.20 Mae DLICD yn gosod saith nod llesiant y mae'n ofynnol i bob corff cyhoeddus eu cyflawni:

- Cymru lewyrchus.
- Cymru gydnerth.
- Cymru iachach.
- Cymru fwy cyfartal.
- Cymru â chymunedau cydlynol.
- Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu; a
- Cymru sy'n gyfrifol yn fyd-eang.

1.21 Mae'r Ddeddf hefyd yn nodi pum dull o weithio y mae angen i gyrrff cyhoeddus ddangos eu bod wedi'u cyflawni wrth ymgymryd â'u dyletswydd i sicrhau datblygu cynaliadwy. Y pum dull o weithio yw: cynnwys, cydweithio, integreiddio, atal a ffactorau hirdymor. Gellir defnyddio'r nodau llesiant a'r pum ffordd o weithio i lywio a strwythuro fframwaith yr ACI (gweler Atodiad A).

1.22 Gan ychwanegu at hyn, mae Pennod 2.9 o Bolisi Cynllunio Cymru yn nodi mai'r *"ffordd fwyaf priodol o weithredu'r gofynion hyn drwy'r system gynllunio yw mabwysiadu dull creu lleoedd o lunio cynlluniau, polisi cynllunio a gwneud penderfyniadau"*.

1.23 Mae Polisi Cynllunio Cymru yn nodi'r egwyddorion cynllunio allweddol canlynol, sy'n canolbwyntio ar ddatblygu cynaliadwy a chreu lleoedd:

- Tyfu ein heconomi mewn modd cynaliadwy.
- Gwneud y defnydd gorau o adnoddau.
- Hwyluso amgylcheddau hygyrch ac iach.
- Creu a chynnal cymunedau; a
- Sicrhau'r diogelwch amgylcheddol mwyaf posibl a chyfyngu ar effaith amgylcheddol.

Ymagwedd cwmpasu ar gyfer yr ACI

1.24 Mae datblygu'r cwmpas drafft wedi golygu'r camau canlynol:

- Archwilio'r cyd-destun polisi cenedlaethol, rhanbarthol a lleol ar gyfer yr ACI, h.y. adolygu negeseuon lefel uchel (e.e. gan adrannau ac asiantaethau'r llywodraeth yn benodol) gyda'r nod o gael dealltwriaeth o'r hyn y mae angen i'r ACI ganolbwyntio arno'n fras. Ystyrir bod dogfennau polisi cenedlaethol yn ymdrin yn ddigonol â chyd-destun polisi lefel uwch (rhyngwladol).
- Sefydlu'r waelodlin ar gyfer yr ACI, h.y. y sefyllfa bresennol a'r sefyllfa bosib yn yr ardal yn absenoldeb y CDLIN, er mwyn helpu i nodi effeithiau sylweddol tebygol y cynllun.
- Nodi problemau neu gyfleoedd penodol ('materion') a ddylai fod yn ffocws penodol i'r ACI; a

- Datblygu Fframwaith ACI sy'n cynnwys amcanion a chwestiynau asesu ar sail y materion hyn y gellir wedyn eu defnyddio i asesu'r CDLIN ac ystyried dewisiadau amgen.

Strwythur y Crynodeb Annhechnegol (CA) hwn

1.25 Mae canlyniadau'r elfennau cwmpasu a gyflwynwyd uchod wedi'u cyflwyno dan gyfres o themâu ACI, fel a ganlyn:

- Economi a chyflogaeth.
- Poblogaeth a chymunedau.
- Iechyd a lles.
- Cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant.
- Newid yn yr hinsawdd (lliniaru ac addasu).
- Cludiant a symudiad.
- Adnoddau naturiol (aer, tir, mwynau a gwastraff).
- Bioamrywiaeth a geoamrywiaeth.
- Amgylchedd hanesyddol; a
- Y Dirwedd.

1.26 Mae'r themâu ACI a ddewiswyd yn ymgorffori'r 'pynciau AAS' a awgrymir gan Atodlen 2 i'r Rheoliadau AAS³ yn ogystal ag integreiddio ystyriaethau AEG, AEI ac ystyriaethau'r Gymraeg yn llawn (gan gynnwys polisïau a strategaethau perthnasol y Cyngor), ac adlewyrchu'r saith nod llesiant a nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

1.27 Bwriedir cyflwyno'r wybodaeth gwmpasu o dan y themâu hyn er mwyn helpu i alluogi'r darllenwyr ddod o hyd i'r wybodaeth sydd o'r diddordeb mwyaf iddynt yn hawdd. Unwaith y cytunir arno (h.y. yn dilyn yr ymgynghoriad presennol), bydd y cwmpas a awgrymir a gyflwynir o dan ddeg thema yn darparu 'fframwaith' methodolegol ar gyfer asesu'r CDLI newydd drafft a dewisiadau amgen. Cyflwynir y drafodaeth ar y wybodaeth gwmpasu (adolygu cyd-destun a gwybodaeth sylfaenol) o dan bob thema ACI ym Mhenodau 2 i 11 Adroddiad Cwmpasu'r ACI.

1.28 Mae'r CA hwn yn nodi'r materion allweddol (problemau a chyfleoedd) sydd wedi'u nodi ar gyfer pob thema ACI drwy gwmpasu, ac wedyn yn cyflwyno'r Fframwaith ACI. Mae'r Fframwaith ACI yn dwyn ynghyd amcanion yr ACI a nodwyd o dan bob thema drwy gwmpasu, gyda'r nod o fynd i'r afael â'r materion allweddol a nodwyd.

³ Mae'r Rheoliadau AAS 'o natur weithdrefnol' (para 9 o ragymadrodd y Gyfarwyddeb) ac nid ydynt yn bwriadu rhagnodi materion penodol a ddylai fod yn ffocws ac na ddylent fod yn ffocws, y tu hwnt i ofyn am ffocws ar 'yr amgylchedd, **gan gynnwys ar faterion fel bioamrywiaeth, poblogaeth, iechyd pobl, ffawna, fflora, pridd, dŵr, aer, ffactorau hinsoddol, asedau materol, treftadaeth ddiwylliannol gan gynnwys treftadaeth bensaernïol ac archeolegol, tirwedd a'r gydberthynas rhwng y ffactorau uchod' [ein pwyslais ni]**

2. Materion allweddol ar gyfer Bro Morgannwg

2.1 Mae'r thema ACI isod wedi nodi materion allweddol (problemau a chyfleoedd) a nodwyd drwy gwmpasu.

Economi a chyflogaeth

- Mae lleoliad y Fro ym Mhrifddinas-Ranbarth Caerdydd yn rhoi mynediad iddi i raglen fuddsoddi o £1.2 biliwn, gan gynnwys darparu Metro De Cymru a fydd yn gwella cysylltedd ledled y rhanbarth.
- Mae Bro Morgannwg wedi'i nodi yn Ardal Dwf De-ddwyrain Cymru, a bydd angen i dwf yn y dyfodol ystyried sut mae anghenion y gymuned yn cyd-fynd ag amcanion datblygu cynaliadwy a newid yn yr hinsawdd.
- Mae'r gyfradd gyflogaeth ym Mro Morgannwg wedi bod yn gyson uwch na chyfradd cyflogaeth Cymru, ac yn gyffredinol yn unol â chyfradd cyflogaeth gwledydd Prydain. Fodd bynnag, mae lefelau uchel o ddiweithdra yn bodoli yn y fwrdeistref sirol, yn ogystal â lefelau isel o incwm ac amddifadedd addysgol, yn enwedig mewn rhai ardaloedd yn y Barri.
- Mae Ardal Fenter Maes Awyr Caerdydd a Bro Tathan yn cynnwys 550 ha o le cyflogaeth. Bydd datblygu / ehangu'r ardaloedd hyn yn y dyfodol yn sicrhau twf economaidd sylweddol yn gysylltiedig â'r diwydiant awyrennau ledled y rhanbarth, yn cefnogi swyddi o ansawdd uchel a hyfforddiant / addysg i drigolion y Fro.
- Bydd angen i batrymau gweithio hyblyg sy'n cael eu sbarduno gan ddigideiddio ac effeithiau pandemig COVID-19 gael eu hadlewyrchu mewn polisi cynllunio lleol.
- Cynnydd parhaus mewn gofod hamdden a swyddfa, gyda chanolfannau manwerthu tref ac ardal yn arallgyfeirio o'r defnyddiau manwerthu A1 traddodiadol yn rhannol fel ymateb i newid mewn arferion siopa. Bydd angen i'r CDLIN ystyried sut y gall polisi gynnwys tueddiadau mewn arferion siopa a natur newidiol manwerthu a rôl ddatblygol ein trefi, ein hardaloedd a'n canolfannau lleol.
- Mae mynediad i fand-eang y amrywio ledled y Fro; fodd bynnag, mae'r Cyngor yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru drwy'r 'cronfa band eang lleol' i wella mynediad i'r rhyngwyd mewn rhai ardaloedd lle mae seilwaith yn anos ei osod. Bydd hyn yn bwysig os yw Bro Morgannwg yn dymuno manteisio ar y cyfleoedd economaidd a grëir drwy weithio gartref ac o bell.
- Mae gan y Fro ystod o atyniadau i dwristiaid sy'n defnyddio'r amgylchedd naturiol i wella lles economaidd yr ardal. Bydd yn bwysig i'r Fro ddefnyddio ei hasedau mewn ffordd gynaliadwy i sicrhau bod lles cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol yn y dyfodol ledled cymunedau yn cael ei wella a bod integredd yr asedau'n cael ei gynnal a'i wella.

Poblogaeth a chymunedau

- Bu twf cadarnhaol yn y boblogaeth ym Mro Morgannwg bob blwyddyn ers 2002 (ac eithrio 2017), gyda'r grŵp oedran 65+ yn cynyddu 9.8% rhwng 2015 a 2020 a disgwylir iddo godi ymhellach erbyn 2030
- Rhagwelir twf nodedig ar gyfer y boblogaeth 65-84 oed ac 85 oed a throsodd. Rhwng 2019 a 2039 amcangyfrifir y bydd y boblogaeth 65-84 oed yn tyfu gan 5,266 o bobl a bydd y boblogaeth 85 oed a throsodd yn tyfu gan 2,904 o bobl. Mae hyn yn awgrymu bod gan y Fro boblogaeth sy'n heneiddio ac mae angen ystyried eu hanghenion penodol mewn meysydd fel tai, iechyd a darpariaeth gofal, ond hefyd i gydnabod cyfraniad cadarnhaol y bobl hŷn yn y gymuned.
- Mae prisiau eiddo uchel yn cyfrannu at gynnydd yn nifer y preswylwyr nad ydynt yn gallu prynu yn y farchnad eiddo preifat. Mae rhagamcanion aelwydydd yn dangos twf o flwyddyn i flwyddyn yn nifer yr aelwydydd, tra bod rhagamcanion ar gyfer maint cyfartalog aelwydydd yn dangos gostyngiad o flwyddyn i flwyddyn. Gallai'r CDLIN geisio gwella darpariaethau polisi sy'n darparu'r cymysgedd cywir o fathau o dai, deiliadaethau a meintiau yn ôl anghenion lleol, mewn lleoedd sydd wedi'u cysylltu'n briodol, yn ogystal â thai fforddiadwy i drigolion y dyfodol.
- Mae'r Fro yn cynnwys aneddiadau gwledig a threfol penodol; trefi a phentrefi wedi'u rhannu'n dair ardal gymunedol - Y Barri, Dwyrain y Fro a Gorllewin y Fro. Y pedair canol tref yn y Fro yw'r Barri, Penarth (Dwyrain y Fro), Llanilltud Fawr (Gorllewin y Fro) a'r Bont-faen (Gorllewin y Fro). Y Barri sydd â'r gyfran uchaf o boblogaeth Bro Morgannwg ac mae wedi'i dynodi'n ardal adfywio.
- Bu mudo net cadarnhaol yn ystod y pum mlynedd diwethaf, gyda **Tabl 3.3** uchod yn dangos bod poblogaeth y Fro yn tyfu ar gyfradd gymharol uchel ar gyfer ei maint.
- Mae'r Asesiad o'r Farchnad Dai Leol (AFDL) (2022) yn dangos bod angen tai fforddiadwy ar draws Bro Morgannwg, yn cynnwys 76% o lety rhent cymdeithasol, 18% o dai rhent canolradd, a 7% o dai rhent cost isel.⁴ Mae'r angen am lety rhent cymdeithasol cyffredinol yn parhau i fod ar ei uchaf yn ardaloedd marchnad dai'r Barri a Phenarth a Llandochau, er bod lefelau amrywiol o angen am dai fforddiadwy ar draws yr awdurdod.
- Ar hyn o bryd, mae'r CDLI mabwysiedig yn nodi saith Lletem Las sy'n cadw integreidd a hunaniaeth aneddiadau allweddol. Mae'n bwysig bod y polisi hwn yn cael ei ddatblygu o fewn y CDLIN i gefnogi twf strategol a chynaliadwy ledled y Fro yn y tymor hir. Mae mynediad at wasanaethau yn fater allweddol, a bydd lleoliad cynaliadwy datblygiadau newydd yn hanfodol er mwyn sicrhau y gall preswylwyr ddiwallu eu hanghenion o ddydd i ddydd drwy ddulliau teithio cynaliadwy.

Iechyd a lles

- Mae iechyd cyffredinol trigolion Bro Morgannwg yn dda. Mae oedolion yn cofnodi iechyd da o gymharu â gwahanol ardaloedd yng Nghymru, ac ar

⁴ Cyngor Bro Morgannwg (2022); 'Asesiad o'r Farchnad Dai Leol'

gyfer meched a dynion, mae Bro Morgannwg yn cofnodi un o'r disgwyliadau oes cyfartalog uchaf adeg geni.

- Mae manau agored hygyrch i'r cyhoedd yn bresennol ledled y Fro gyda'r ddarpariaeth fwyaf i'w gweld i'r de-ddwyrain, oherwydd y ddau Barc Gwledig mawr sydd yno. Er yn yr ardaloedd trefol mae'r manau agored yn dameidiog, ac mae diffyg cysylltedd. Mae llawer o dir comin a manau gwyrdd hefyd i'r gogledd-orllewin o'r Fro ger Saint-y-brid.
- Mae Asesiad Digonolrwydd Cyfleoedd Chwarae'r Cyngor yn tynnu sylw at y ffaith bod rhai plant a phobl ifanc mewn ardaloedd gwledig yn ei chael hi'n anodd cael mynediad at gyfleoedd chwarae oherwydd eu gallu cyfyngedig i deithio i'w lleoliadau dymunol, a bod llawer o blant mewn aneddiadau gwledig a threfol o'r farn bod cyflwr yr offer chwarae yn wael.
- Mae rhwydweithiau teithio llesol yn dda, yn benodol mae'r rhwydwaith Hawliau Tramwy Cyhoeddus yn ymestyn ledled y Fro, gyda llwybrau teithio llesol lleol wedi'u lleoli'n bennaf ar hyd y prif aneddiadau. Mae'r ddarpariaeth hon yn cysylltu pobl a lleoedd, gan gyflawni gwelliannau iechyd drwy newid moddol, yn enwedig ar gyfer teithiau byrrach. Mae'r Cyngor yn parhau i ddatblygu rhwydwaith teithio llesol o fewn yr awdurdod drwy grant Llywodraeth Cymru a thrwy arian adran 106 a sicrhawyd gan y Cyngor fel rhan o ddatblygiadau newydd.
- Mae darpariaeth fawr o gyfleusterau gofal iechyd ym Mro Morgannwg. Mae cyfleusterau iechyd wedi'u lleoli'n bennaf o amgylch canol y Barri, y Bont-faen, Penarth a Llanilltud Fawr. Bydd y CDLI yn chwarae rhan bwysig wrth fynd i'r afael â'r mater hwn, yn enwedig drwy dai a chyfleusterau priodol i bobl sy'n perthyn i'r categori hwn.

Cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant

- Mae Bro Morgannwg yn arddangos amrywiaeth economaidd-gymdeithasol sylweddol gyda rhai o'r cymunedau mwyaf cyfoethog a mwyaf difreintiedig yng Nghymru. Mae tair o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru o fewn / o amgylch y Barri, fel y dangosir yn y Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2019 diweddaraf. Mae data 2019 yn dangos bod anghydraddoldebau yn bodoli yn y Fro, nid yn unig yn gysylltiedig â ffyrdd o fyw iach ond ar draws ystod eang o ddangosyddion sy'n effeithio ar les unigolyn. Gall ein hamgylchedd naturiol ac adeiledig chwarae rhan enfawr o ran cyfrannu at ein lles a dengys tystiolaeth fod llawer o ardaloedd difreintiedig y Fro ag amgylchedd o ansawdd wael a llai o fynediad at fannau gwyrdd.
- Yr ardaloedd yn y Fro sydd â'r incwm aelwyd isaf yw'r un rhai hefyd sydd â'r cyfraddau cyflogaeth isaf, a'r rhai sydd â'r lefel isaf o ran cyrhaeddiad addysgol. Gall dylanwad ffactorau economaidd-gymdeithasol yn y blynyddoedd cynnar fod yn allweddol wrth bennu cyfleoedd bywyd ein cenedlaethau'n y dyfodol.
- Dim ond cyfran fach o drigolion sydd o fewn grwpiau lleiafrifoedd ethnig, hiliol a chrefyddol; fodd bynnag, gellid dadlau bod dibynadwyedd y data hwn yn ansicr.

- O gymharu â'r ffigur ar gyfer Cymru (29.2%), yn 2020, mae cyfran is o'r boblogaeth yn y Fro (18.8%) yn siaradwyr Cymraeg. Gallai hyn awgrymu lefel uwch o Seisnigeiddio na rhanbarthau eraill Cymru.
- Mae gan y Fro boblogaeth sy'n heneiddio, ac felly bydd yn bwysig sicrhau y gall cynigion datblygu yn y dyfodol o fewn y CDLIN a'r gwasanaethau a ddarperir ddiwallu anghenion newidiol y boblogaeth wrth iddi heneiddio.

Newid yn yr hinsawdd (lliniaru ac addasu)

- Wrth gefnogi'r gwaith o roi Cynllun Cyflawni Carbon Isel Llywodraeth Cymru ar waith, mae angen datgarboneiddio ar draws pob sector o gymdeithas (gan gynnwys yr economi, ynni, seilwaith, ffyrdd o fyw), gydag angen pellach i gymryd camau i leihau lefelau carbon yn yr atmosffer. Mae mesurau lleihau ac effeithlonrwydd ynni yn cael eu harchwilio / gweithredu ledled y Fro yn unol â Chynllun Her y Prosiect Sero, gyda llawer o gynlluniau ynni gweithredol ar raddfa fawr ar waith.
- Yr angen i sicrhau bod adnoddau naturiol presennol yn cael eu rheoli a'u diogelu i gydnabod y rôl bwysig sydd ganddynt o ran darparu atebion naturiol ar gyfer lliniaru effaith newid yn yr hinsawdd yn ogystal â chefnogi cyfoeth o fioamrywiaeth a gwella lles.
- Rhaid i gynllunio chwarae rhan allweddol wrth sicrhau bod cymunedau a seilwaith yn gallu gwrthsefyll effeithiau negyddol newid yn yr hinsawdd, drwy osgoi risg yn y lle cyntaf a cheisio lliniaru risg os na ellir osgoi opsiynau (e.e. drwy ddefnyddio seilwaith gwyrdd). O ran hyn, cydnabyddir bod targed y CDLI mabywisedig i roi caniatâd cynllunio digonol i fodloni 10.6% (56.68 GWh) o'r galw rhagamcanol am drydan drwy ffynonellau ynni adnewyddadwy erbyn 2020 wedi'i gyrraedd.⁵
- Daw'r prif ffynonellau o berygl llifogydd yn y Fro o ddŵr wyneb a pherygl llifogydd o afonydd, gyda'r olaf yn bennaf ar hyd coridorau afonydd sy'n peri risg i rai aneddiadau. Mae llifogydd arfordirol hefyd yn achosi perygl i rai ardaloedd preswyl a chyflogaeth presennol, yn enwedig rhannau o Ddociau'r Barri ac Ystâd Fasnachu'r Iwerydd mewn ardaloedd lle ceir perygl mawr o lifogydd.
- Er bod allyriadau cyffredinol yn y Fro wedi gostwng dros amser, yn ôl data ymddengys bod allyriadau CO2 rhwng 2016 a 2018 yn lefelu ar gyfer pob ffynhonnell allyriadau. Fodd bynnag, cydnabyddir y gallai'r sefyllfa fod wedi newid ers 2018, yn enwedig o ystyried ymrwymiad y Cyngor i sero net erbyn 2030 a bod strategaethau, prosiectau ac ati wedi'u gweithredu i helpu i fynd i'r afael â'r targed hwn. Mae'n werth nodi bod newid yn yr hinsawdd yn cael effaith ganlyniadol ar fioamrywiaeth, sy'n hynod sensitif i newidiadau yn yr amgylchedd naturiol, gan gynnwys tymheredd, glaw, lleithder a chyflymder y gwynt. Yn hyn o beth, bydd yn bwysig tynnu sylw at y berthynas rhwng y ddau bwnc Asesiad Amgylcheddol Strategol hyn, yn enwedig mewn perthynas â hinsawdd / bioamrywiaeth yn y Fro.

⁵ Peiriannydd Sifil Newydd (2022): 'Troi gorsaf bŵer yng Nghymru sydd wedi'i datgomiynu yn ganolfan ynni gwyrdd gwerth £36M', fersiwn ar-lein ar gael drwy'r [ddolen hon](#).

Trafnidiaeth

- Cydnabyddir y bydd y Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol, yn ogystal â chynlluniau a amlinellir yn y Cynllun Trafnidiaeth Lleol, yn helpu i liniaru problemau traffig ffyrdd sy'n gysylltiedig â datblygiadau yn yr awdurdod yn y dyfodol. Fodd bynnag, cydnabyddir hefyd fod seilwaith ffyrdd, yn hanesyddol, wedi cael trafferth i gadw i fyny â chynnydd mewn cerbydau ffordd, felly mae problemau tagfeydd a chapasiti yn debygol o gael eu gwaethygu i ryw raddau gan dwf yn y dyfodol.
- Mae mynediad ac amllder trafndiaeth gyhoeddus yn amrywio ar draws Bro Morgannwg, gyda gwasanaethau mewn ardaloedd gwledig yn llai aml na'r rhai mewn aneddiadau trefol
- Ar hyn o bryd, mae'r gyfran uchaf o drigolion yn cymudo mewn car, gan adlewyrchu natur lled-wledig y Fro. Bydd angen i'r CDLI newydd ystyried effaith Covid-19 ar batrymau teithio, yn enwedig mewn perthynas â defnyddio trafndiaeth gyhoeddus, yn ogystal â'r newid a welir i weithio o gartref.
- Nodir cyfleoedd ar gyfer newid moddol drwy gyfrwng Prosiect Metro De Cymru⁶, sy'n cynnwys ehangu a gwella'r rhwydwaith rheilffyrdd, gwasanaethau bysus a rhwydweithiau beicio a cherdded yn sylweddol. Dylid cydgysylltu twf â gwelliannau strategol i'r seilwaith trafndiaeth er mwyn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd ar gyfer datblygiadau cysylltiedig a hygyrch.
- O ran teithio llesol, mae gan y Fro rwydwaith cerdded a beicio enfawr, sy'n cynnwys 55km o lwybrau Hawliau Tramwy Cyhoeddus a llwybr 88 NCN, sy'n cysylltu trigolion ar draws aneddiadau o fewn a thu allan i'r Fro. Fodd bynnag, nodir bod yr NCN yn dameidiog y tu hwnt i brif anheddiad y de-ddwyrain. Mae 'cynlluniau teithio llesol' wedi'u teilwra yn cael eu harchwilio a'u gweithredu ledled y Fro gan gynnwys yn y Bont-faen a Llanilltud Fawr.

Adnoddau naturiol (aer, tir, mwynau a gwastraff)

- Er nad oes ARhAAoedd yn bresennol yn y Fro, mae allyriadau aer yn uwch yn ne a dwyrain yr awdurdod, gan gynnwys y Barri. Dylai allyriadau gael eu rheoli a'u monitro'n rhagweithiol drwy'r CDLIN sydd ar ddod.
- Mae ansawdd dŵr yn y Fro yn dda ar y cyfan, gan gynnwys dyfroedd ymdrochi.
- Mae pum Parth Diogelu Tarddiad Dŵr Daear yn bresennol yn y Fro.
- Mae tua 85% (28,132 hectar) o dir yn y Fro yn dir amaethyddol, ac mae llawer ohono'n dir Gradd 2 neu 3 ac yn cyfrannu at storio carbon o dan y ddaear.
- Mae Bro Morgannwg yn gyfrannwr pwysig i'r cyflenwad rhanbarthol o fwynau ac mae'n cynnwys sawl safle mwynau gweithredol.
- Mae dwy ganolfan ailgylchu yn y Fro a nodir bod angen adnewyddu'r safle yn Llandŵ ar frys.

⁶ Llywodraeth Cymru (dim dyddiad): 'Cyflwyno ein metro', fersiwn ar-lein ar gael drwy'r [ddolen hon](#)

- Wrth ystyried y materion allweddol uchod, cydnabyddir bod dulliau polisi yn gwthio tuag at ddull cyfannol a chynaliadwy o reoli, diogelu a defnyddio adnoddau naturiol.

Mae hyn yn cynnwys drwy fesurau wedi'u targedu i wella canlyniadau amgylcheddol sy'n ymwneud ag ansawdd aer, sŵn, pridd, tir, dŵr a gwastraff er mwyn sicrhau'r canlyniadau buddiol mwyaf posibl i ffactorau cymdeithasol, amgylcheddol ac economaidd.

- Mae polisi yn atgyfnerthu'r angen i ystyried y gydberthynas rhwng datblygiadau cynlluniedig a'r ffactorau a grybwyllir uchod, gyda phwyslais yn cael ei roi ar effeithiau tebygol newid yn yr hinsawdd, yr angen am ddefnydd effeithlon o dir, effeithlonrwydd defnyddio adnoddau a gwarchod yr amgylchedd naturiol.

Bioamrywiaeth a geoamrywiaeth

- Mae nifer fawr o safleoedd dynodedig ar gyfer bioamrywiaeth yn y fwrdeistref sirol, gan gynnwys Ardal Cadwraeth Arbennig Aber Afon Hafren, RAMSAR ac ACA, ACA Bae Dwnrhefn a Gwarchodfa Natur Genedlaethol gyfagos Merthyr Mawr, a 27 SoDdGA. Yn lleol, mae asedau bioamrywiaeth yn cynnwys dros 300 SoBCN, 12 SGBRh a sawl GNLI. Bydd yn bwysig na fydd unrhyw ddatblygiad newydd yn tansilio uniondeb safleoedd dynodedig.
- Mae llawer o gynefinoedd a rhywogaethau â blaenoriaeth yn bodoli ledled y Fro. Mae cynefinoedd â blaenoriaeth, mannau trefol a gwyrdd, ardaloedd arfordirol a chyrff dŵr i gyd yn darparu cysylltedd ecolegol, gan gefnogi mannau cydgysylltiedig lle gall bioamrywiaeth ffynnu. Bydd yn bwysig i unrhyw ddatblygiad newydd sicrhau bod y rhwydwaith ecolegol hwn yn cael ei ddiogelu a'i wella'n lleol ac yn isranbarthol.
- Dylai datblygu yn y dyfodol geisio manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd ar gyfer enillion net o ran bioamrywiaeth, gan wella cysylltiadau ecolegol a lleihau niwed oherwydd llygredd atmosfferig lle y bo'n bosibl. Yn ei dro, bydd hyn yn arwain at effeithiau cadarnhaol ar gyfer addasu i'r newid yn yr hinsawdd, tra'n mynd i'r afael â darnio cynefinoedd.

Amgylchedd hanesyddol:

- Mae gan y Fro amrywiaeth a dosbarthiad cyfoethog o asedau hanesyddol, yn cynnwys 740 o adeiladau rhestredig, dros 100 o Henebion Cofrestredig, 40 o ardaloedd Cadwraeth, 18 ardal wedi eu cynnwys yng Nghofrestr Tirweddau Parciau a Gerddi Hanesyddol a 2 ardal ar y Gofrestr Tirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol yng Nghymru. Dylai arwyddocâd a lleoliad yr asedau hyn gael eu hystyried mewn datblygiadau newydd, a dylai datblygiadau newydd effeithio'n gadarnhaol arnynt.
- Dylai datblygiadau gael eu cynllunio'n sensitif i gynnal ymdeimlad cryf o le, gan ddefnyddio trefniant strydoedd, gofodau, mathau o adeiladau a deunyddiau i greu mannau deniadol, croesawgar a nodedig i fyw, gweithio ac ymweld â nhw.
- Dylai pob datblygiad sicrhau bod unrhyw ymchwiliadau archeolegol angenrheidiol yn cael eu cynnal cyn unrhyw waith perthnasol.

Y Dirwedd

- Mae gan y Fro dirwedd amrywiol o ansawdd uchel, ac mae llawer ohoni wedi'i dynodi / cydnabod yn genedlaethol am ei rhinweddau arbennig, a'i chymeriad gan gynnwys treftadaeth a morol.
- Mae'r CLGau yn gwneud cyfraniad pwysig i gyd-destun gweledol a lleoliad aneddiadau ac mae ganddynt werth hamdden, tra bod gan dirweddau cofrestredig o ddiddordeb arbennig arwyddocâd hanesyddol yn ogystal â nodweddion tirwedd. Mae ardaloedd arfordirol y Fro o werth sylweddol, yn cefnogi morwedd unigryw. Bydd yn bwysig i'r CDLIN sicrhau eu bod yn cael eu diogelu a'u gwella yn y tymor hir.

3. Fframwaith ACI

3.1 Mae **Tabl 3.1** drosodd yn cyflwyno'r pynciau cynaliadwyedd, yr amcanion a'r cwestiynau asesu sy'n ffurfio fframwaith yr ACI. Mae'r fframwaith ACI yn dwyn ynghyd amcanion yr ACI a nodwyd o dan bob thema drwy gwmpasu, gyda'r nod o fynd i'r afael â'r materion allweddol a nodwyd ar gyfer pob thema. Gyda'i gilydd, mae amcanion yr ACI yn ffurfio fframwaith methodolegol sy'n llywio'r asesiad dilynol.

Tabl 3.1 Amcanion ACI ar gyfer y CDLIN

Thema	Amcan ACI	Cwestiynau asesu - a fydd y cynllun / polisi yn helpu i:	Nodau Llesiant Perthnasol
Economi a Chyflogaeth	Cefnogi economi gref, amrywiol, cynaliadwy a gwydn, gydag ymatebion arloesol i amodau newidiol a chefnogaeth i weithlu cryf yn y dyfodol.	<ul style="list-style-type: none"> Darparu digon o dir i fusnesau dyfu a sicrhau cysondeb â thai / seilwaith? Cefnogi'r gwaith o greu swyddi newydd hygyrch a hwyluso gweithio o gartref a gweithio o bell? Cefnogi Ardal Fenter Maes Awyr Caerdydd a Bro Tathan, gan adlewyrchu ei phwysigrwydd rhanbarthol o ran denu mewnfuddsoddiad? Sicrhau bod canol trefi yn cael eu hystyried yn gyntaf ar gyfer cyfleusterau masnachol, manwerthu, addysg, iechyd, hamdden a gwasanaethau cyhoeddus newydd? Sicrhau bod capasiti cyfleusterau addysgol yn gyson â thwf y boblogaeth? 	<ul style="list-style-type: none"> Cymru Ffyniannus Cymru Gydnerth Cymru Fwy Cyfartal Cymru o Gymunedau Cydlynol Cymru sy'n Gyfrifol yn Fydeang

- Gwella bywiogrwydd a gwydnwch canol trefi a chanolfannau manwerthu, gan gefnogi arallgyfeirio yn unol ag anghenion sy'n newid?
- Diogelu ardaloedd cyflogaeth presennol?
- Creu cyrchfan ddeniadol i dwristiaid?
- Annog datblygu cynaliadwy a chyfleusterau o safon i gyfoethogi'r profiad i ymwelwyr a thrigolion?
- Hyrwyddo economi werdd a datgarboneiddio?
- Sicrhau bod yr economi'n tyfu mewn modd cynaliadwy?
- Hyrwyddo Cymru lewyrchus?

Poblogaeth a chymunedau

Darparu digon o dai marchnad a thai fforddiadwy o ansawdd da, a seilwaith cymunedol, mewn lleoliadau cynaliadwy i ddiwallu anghenion a nodwyd.

- Diwallu'r anghenion tai a nodwyd, gan gynnwys anghenion tai fforddiadwy, pobl hŷn ac anghenion llety'r gymuned sipsiwn-teithwyr?
 - Sicrhau cymysgedd priodol o faint, mathau a deiliadaethau anheddau i ddiwallu anghenion pob sector o'r gymuned, yn enwedig y boblogaeth hŷn sy'n tyfu'n gyflym?
 - Darparu tai mewn lleoliadau cynaliadwy sy'n caniatáu mynediad hawdd i
- Cymru Gydnerth
 - Cymru Iachach
 - Cymru Fwy Cyfartal
 - Cymru o Gymunedau Cydlynol
 - Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Iaith Gymraeg yn Ffynnu

amrywiaeth o wasanaethau a chyfleusterau lleol?

- Hyrwyddo datblygiad sy'n canolbwyntio ar dramwy fel y gymdogaeth 20 munud?
- Hyrwyddo datblygiad amrywiaeth o gyfleusterau cymunedol hygyrch o ansawdd uchel, gan gynnwys gwasanaethau arbenigol?

Gwella ansawdd dylunio er mwyn creu lleoedd prydfarth naturiol i bobl sy'n cynnal ac yn gwella hunaniaeth cymuned ac anheddiad.

- Gwella cysylltedd rhwng cymunedau a hwyluso rhyngweithio cymdeithasol?
 - Hyrwyddo datblygiad amrywiaeth o gyfleusterau cymunedol hygyrch o ansawdd uchel, gan gynnwys gwasanaethau arbenigol?
 - Diogelu a gwella hunaniaeth gymunedol a natur unigryw a chefnogi cyfleoedd ar gyfer hamdden a thwristiaeth?
 - Atal aneddiadau rhag cael eu cyfuno a chadw natur agored tir, seilwaith gwyrdd a chysylltedd cynefinoedd?
- Cymru Ffyniannus
 - Cymru Gydnerth
 - Cymru Iachach
 - Cymru o Gymunedau Cydlynol
 - Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Iaith Gymraeg yn Ffynnu

Iechyd a Lles

Gwella iechyd a lles trigolion Bro Morgannwg trwy hyrwyddo lleoedd iach a chynaliadwy.

- Annog ffyrdd o fyw iach a lleihau anghydraddoldebau iechyd drwy ddarparu mannau agored, mannau chwarae a mannau tyfu bwyd a chymunedol?
 - Hyrwyddo mynediad da i gyfleusterau gofal iechyd, cymdeithasol a hamdden ar gyfer pob sector o'r gymuned?
- Cymru Gydnerth
 - Cymru Iachach
 - Cymru fwy Cyfartal
 - Cymru o Gymunedau Cydlynol

- Gwella cysylltedd a rhwydweithiau seilwaith gwyrdd amlswyddogaethol ledled ardal y cynllun?
 - Darparu a gwella'r ddarpariaeth o ran mynediad cymunedol i fannau gwyrdd?
 - Gwella mynediad i fannau agored, cefn gwlad a chyfleusterau hamdden?
 - Cefnogi amgylcheddau iach / actif a chynhwysol?
 - Cefnogi'r gwaith o greu cymunedau cydlynol, cysylltiedig?
 - Darparu mannau chwarae ffurfiol ac anffurfiol a naturiol i blant sy'n ddiogel ac yn hawdd ac yn ddiogel i gael mynediad iddynt?
 - Lleihau anghydraddoldebau iechyd ar draws y Sir?
 - Cefnogi teithio llesol a gwelliannau i ansawdd aer
- Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Iaith Gymraeg yn Ffynnu

**Cydraddoldeb,
amrywiaeth a
chynhwysiant**

Lleihau tloedi ac anghydraddoldeb; mynd i'r afael ag allgáu cymdeithasol a hyrwyddo cydlyniant cymunedol.

- Lleihau anghydraddoldebau ac amddifadedd ar draws Bro Morgannwg, yn enwedig yn y wardiau mwyaf difreintiedig a'r ardaloedd amddifadedd cudd?
 - Gwella cyfle cyfartal ymhlith y grwpiau cymdeithasol hynny sydd â'r angen mwyaf?
- Cymru Ffyniannus
 - Cymru Gydnerth
 - Cymru Iachach
 - Cymru fwy Cyfartal
 - Cymru o Gymunedau Cydlynol

- Cyfrannu at leihau mewn troseddau ac anhrefn gymdeithasol ac ofn troseddau, hyrwyddo cymdogaethau mwy diogel?
 - Hyrwyddo, cryfhau a gwella egwyddorion creu lleoedd?
 - Diogelu a darparu gwell cyfleusterau lleol, cymdeithasol a hamdden a mynediad i'r amgylchedd naturiol ar gyfer pob sector o'r gymuned, a gwella mynediad iddynt er mwyn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd ar gyfer datblygu cymunedol a lles cymdeithasol?
 - Sicrhau cymysgedd priodol o faint, mathau a deiliadaethau anheddau i ddiwallu anghenion pob sector o'r gymuned?
 - Darparu tai mewn lleoliadau cynaliadwy sy'n caniatáu mynediad hawdd i amrywiaeth o wasanaethau a chyfleusterau lleol?
 - Hyrwyddo gwasanaethau cyhoeddus dwyieithog y Fro a chynyddu datblygiad a defnydd o'r Gymraeg ym Mro Morgannwg?
 - Cefnogi'r boblogaeth sy'n heneiddio i sicrhau nad ydynt yn cael eu hallgáu'n gymdeithasol?
- Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Iaith Gymraeg yn Ffynnu
 - Cymru sy'n Gyfrifol yn Fyd-eang

**Newid yn yr hinsawdd
(lliniaru ac addasu)**

Cefnogi gwydnwch Bro Morgannwg i effeithiau posibl newid yn yr hinsawdd, gan gynnwys llifogydd o ffynonellau

- Osgoi datblygu mewn ardaloedd sydd mewn perygl o lifogydd, gan ystyried effeithiau tebygol newid yn yr hinsawdd yn y dyfodol?
- Cymru Gydnerth
- Cymru Iachach
- Cymru fwy Cyfartal

afonol, arfordirol a dŵr
wyneb.

- Cynyddu gwydnwch yr amgylchedd adeiledig a naturiol i effeithiau'r newid yn yr hinsawdd, yn enwedig mewn ardaloedd lle nodir llifogydd arfordirol ac afonol?
 - Sicrhau bod y risgiau posibl sy'n gysylltiedig â newid yn yr hinsawdd yn cael eu hystyried mewn datblygiadau newydd yn ardal y cynllun?
 - Diogelu, gwella ac ymestyn rhwydweithiau seilwaith gwyrdd yn ardal y cynllun i gefnogi ymaddasu i'r newid yn yr hinsawdd?
 - Defnyddio seilwaith gwyrdd i reoli dŵr ffo yn gynaliadwy, gan leihau dŵr ffo wyneb, tra'n creu cyfleoedd ar gyfer creu cynefinoedd, plannu coed a mannau agored?
 - Lleihau'r perygl o lifogydd i seilwaith allweddol, megis trafndiaeth a phŵer?
- Cymru o Gymunedau Cydlynol
 - Cymru sy'n Gyfrifol yn Fydeang

Lleihau cyfraniad Bro Morgannwg at y newid yn yr hinsawdd yn sgil gweithgareddau sy'n arwain at allyriadau nwyon tŷ gwydr a chyfrannu at ddiwallu targed sero net y Cyngor.

- Cynyddu nifer y datblygiadau newydd sy'n bodloni neu'n rhagori ar feini prawf dylunio cynaliadwy?
 - Lleihau'r defnydd o ynni o ffynonellau anadnewyddadwy?
 - Cynhyrchu ynni o ffynonellau carbon isel neu ddi-garbon?
 - Lleihau'r angen i deithio neu nifer y teithiau a wneir?
- Cymru Ffyniannus
 - Cymru Gydnerth
 - Cymru Iachach
 - Cymru fwy Cyfartal
 - Cymru o Gymunedau Cydlynol
 - Cymru sy'n Gyfrifol yn Fydeang

- Blaenoriaethu moddau trafndiaeth cynaliadwy drwy annog defnyddio trafndiaeth gyhoeddus, beicio a cherdded?
- Sicrhau nad yw datblygu gwledig yn cyfrannu at gynnydd pellach yn y defnydd uchel o ynni a theithio anghynadwy?

Trafnidiaeth

Cynyddu'r defnydd o drafnidiaeth gynaliadwy a lleihau'r angen i deithio.

- Lleihau'r angen i deithio a hynny drwy batrymau cynaliadwy o ddefnyddio a datblygu tir?
 - Darparu cyfleoedd i wella amllder ac argaeledd gwasanaethau trafndiaeth gyhoeddus, yn enwedig ar gyfer cymunedau gwledig?
 - Annog newid moddol i ddulliau teithio mwy cynaliadwy a llesol, fel cerdded a beicio a defnyddio trafndiaeth gyhoeddus?
 - Cefnogi cyfleoedd ar gyfer newid moddol fel y nodir ym Mhrosiect Metro De Cymru?
 - Blaenoriaethu opsiynau trafndiaeth gynaliadwy o ran defnyddio ceir lle bo hynny'n bosibl, gan gynnwys darparu digon o opsiynau parcio a storio beiciau?
 - Galluogi gwelliannau i'r seilwaith trafndiaeth?
 - Darparu rhwydweithiau teithio llesol a'u gwella lle bo angen?
 - Cefnogi'r defnydd o drafnidiaeth carbon isel fel E-feiciau a bysus trydan?
- Cymru Ffyniannus
 - Cymru Gydnerth
 - Cymru Iachach
 - Cymru fwy Cyfartal
 - Cymru o Gymunedau Cydlynol
 - Cymru sy'n Gyfrifol yn Fyd-eang

- Cyfrannu tuag at y rhwydwaith codi tâl am gerbydau trydan?
- Hwyluso gweithio gartref a gweithio o bell?
- Darparu gwelliannau i'r rhwydwaith priffyrdd presennol a/neu leihau tagfeydd arnynt?
- Cyfrannu at rwydweithiau seilwaith gwyrdd?

Adnoddau naturiol (aer, tir, mwynau a gwastraff)

Nodi a mynd ar drywydd unrhyw gyfleoedd i leihau cysylltiad y boblogaeth â llygredd aer cymaint â phosib.

• Lleihau'r angen i deithio? • Annog teithiau i gael eu gwneud drwy ddulliau cynaliadwy (teithio llesol neu drafnidiaeth gyhoeddus)? • Osgoi unrhyw effeithiau andwyol ar ansawdd aer ac ar gyfer pobl sy'n agored i ansawdd aer gwael? • Gwella ansawdd aer mewn meysydd a nodwyd fel rhai sy'n peri pryder? • Hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o gerbydau trydan? • Hyrwyddo dylunio da er mwyn osgoi effeithiau ar ansawdd aer a lleihau sŵn a diogelu, ymgorffori a gwella rhwydweithiau seilwaith gwyrdd er mwyn hwyluso mwy o amsugno a gwasgaru NA₂ a llygryddion eraill?	• Cymru Gydnerth • Cymru Iachach • Cymru fwy Cyfartal • Cymru o Gymunedau Cydlynol • Cymru sy'n Gyfrifol yn Fydeang

Gwneud y defnydd gorau o dir a ddatblygwyd o'r blaen ac adeiladau sy'n bodoli

• Lleihau colli tir amaethyddol o safon uchel o bosibl i ddatblygiadau?	• Cymru Gydnerth

<p>eisoes i leihau'r pwysau ar gyfer datblygu meysydd glas a diogelu tir amaethyddol gradd uwch, lle y bo'n bosibl.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Diogelu a lleihau colli'r adnodd pridd ac annog rheolaeth briodol i wella ei swyddogaethau storio carbon a rheoli dŵr? • Annog y defnydd o dir a ddatblygwyd o'r blaen? • Annog gwaith adfer sy'n gysylltiedig â datblygu a allai leihau presenoldeb tir halogedig ym Mro Morgannwg? 	<ul style="list-style-type: none"> • Cymru o Gymunedau Cydlynol • Cymru sy'n Gyfrifol yn Fydeang 	
<p>Diogelu adnoddau mwynau a chefnogi'r gwaith o reoli gwastraff.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mynd i'r afael â gwastraff drwy leihau gwastraff fel blaenoriaeth? • Rheoli gwastraff yn unol â'r hierarchaeth gwastraff ac yng nghyd-destun 'Tuag at Ddyfodol Diwastraff'? • Osgoi sterileiddio adnoddau mwynau lle bo hynny'n bosibl? 	<ul style="list-style-type: none"> • Cymru Gydnerth • Cymru sy'n Gyfrifol yn Fydeang 	
<p>Gwarchod, diogelu a gwella'r amgylchedd dŵr, ansawdd y dŵr ac adnoddau dŵr.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lleihau'r defnydd o ddŵr? • Sicrhau y gellir darparu cyflenwad digonol o ddŵr i gynnal y datblygiad gan ystyried amcanestyniadau presennol ac yn y dyfodol o argaeledd dŵr a defnydd dŵr? • Lleihau'r potensial ar gyfer halogi crynofeydd dŵr a chysiau dŵr? • Lleihau'r potensial i arferion amaethyddol gyfrannu at lygru sy'n seiliedig ar nitradau ar grynofeydd a chysiau dŵr? 	<ul style="list-style-type: none"> • Cymru Gydnerth • Cymru sy'n Gyfrifol yn Fydeang 	
<p>Bioamrywiaeth a geoamrywiaeth</p>	<p>Diogelu a gwella bioamrywiaeth ym Mro Morgannwg a'r cyffiniau.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lleihau'r effeithiau ar fioamrywiaeth ddynodedig a phwysig a darparu enillion net lle bo hynny'n bosibl? 	<ul style="list-style-type: none"> • Cymru Gydnerth • Cymru Iachach • Cymru fwy Cyfartal

- Diogelu a gwella rhwydweithiau ecolegol, gan gynnwys y rhai sy'n croesi ffiniau gweinyddol?
- Cefnogi cyfleoedd ar gyfer seilwaith gwyrdd, sydd â manteision canlyniadol i fywyd gwylt, sy'n cysylltu cynefinoedd ac yn osgoi darnio cynefinoedd?

Amgylchedd hanesyddol:

Cadw a gwella adnodd treftadaeth Bro Morgannwg, gan gynnwys ei hamgylchedd hanesyddol a'i hasedau archeolegol.

Hyrwyddo dealltwriaeth o dreftadaeth ddiwylliannol Bro Morgannwg.

- Gwarchod a gwella arwyddocâd adeiladau a strwythurau o ddiddordeb pensaernïol neu hanesyddol, dynodedig a heb eu dynodi, a'u lleoliad?
- Gwarchod a gwella diddordeb, cymeriad a golwg arbennig ardaloedd cadwraeth a'u lleoliadau?
- Gwarchod a gwella olion archeolegol, ac ardaloedd sy'n sensitif yn archeolegol, a chefnogi'r gwaith o gynnal ymchwiliadau archeolegol a, lle y bo'n briodol, argymhell strategaethau lliniaru?
- Cefnogi mynediad i'r amgylchedd hanesyddol a diwylliannol, ei ddehongli a'i ddeall, gan gynnwys y Gymraeg?

- Cymru sy'n Gyfrifol yn Fydeang
- Cymru Ffyniannus
- Cymru Gydnerth
- Cymru Iachach
- Cymru o Gymunedau Cydlynol
- Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Iaith Gymraeg yn Ffynnu
- Cymru sy'n Gyfrifol yn Fydeang
- Cymru Gydnerth
- Cymru Iachach
- Cymru fwy Cyfartal
- Cymru o Gymunedau Cydlynol
- Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Iaith Gymraeg yn Ffynnu
- Cymru sy'n Gyfrifol yn Fydeang

Tirlun

Diogelu a gwella ansawdd a chymeriad tirwedd, morwedd a threfluniau Bro Morgannwg.

- Sicrhau bod tirweddau, trefluniau a morweddau mwyaf gwerthfawr Bro Morgannwg yn cael eu gwarchod a'u gwella?
 - Defnyddio nodweddion tirwedd naturiol i liniaru unrhyw effeithiau posibl o ran dehongliadau cyfagos ac o bell ar ei thirweddau?
 - Darparu cyfleoedd i gysylltu coetiroedd tameidiog presennol, cyflwyno coetiroedd newydd, gwella'r broses o reoli coetiroedd a gwrychoedd
 - Gwarchod a gwella diddordeb, cymeriad a golwg arbennig Arfordir Treftadaeth Morgannwg a'i leoliad?
- Cymru Ffyniannus
 - Cymru Gydnerth
 - Cymru Iachach
 - Cymru fwy Cyfartal
 - Cymru o Gymunedau Cydlynol
 - Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Iaith Gymraeg yn Ffynnu
 - Cymru sy'n Gyfrifol yn Fydeang

4. Y camau nesaf

Camau dilynol ar gyfer y broses ACI

4.1 Cwmpasu (y cam presennol) yw'r cam cyntaf mewn proses ACI bum cam:

- Cwmpasu.
- Arfarnu dewisiadau amgen rhesymol, gyda'r bwriad o lywio'r gwaith o baratoi'r cynllun Cyn-Adneuo / Strategaeth a Ffefrir, ac asesiad dilynol o'r cynllun Cyn-Adneuo / Strategaeth a Ffefrir.
- Paratoi Adroddiad yr ACI gyda'r bwriad o lywio'r ymgynghoriad.
- Ymgynghoriad ar Adroddiad yr ACI; a
- Cyhoeddi 'datganiad' ar adeg mabwysiadu'r cynllun er mwyn 'adrodd hanes' creu cynllun / ACI (a chyflwyno 'mesurau a bennwyd yn ymwneud â monitro').

4.2 Yn unol â hynny, bydd y cam nesaf ar ôl cwmpasu felly'n cynnwys datblygu ac asesu dewisiadau amgen rhesymol. Mae hyn yn cynnwys Safleoedd Ymgeisiol ac opsiynau strategol ar gyfer lefel gyffredinol a dosbarthiad twf.

Ymgynghoriad ar yr Adroddiad Cwmpasu hwn

4.3 Mae cynnwys y cyhoedd drwy ymgynghori yn elfen allweddol o'r broses ACI. Yn ystod y cam cwmpasu hwn, mae'r Rheoliadau AAS yn gofyn am ymgynghori â chyrrff ymgynghori statudol ond nid ymgynghori'n llawn â'r cyhoedd. Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) a Cadw yw'r cyrrff ymgynghori statudol.

4.4 Cynhelir ymgynghoriad cyhoeddus ar yr adroddiad cwmpasu am bum wythnos o **24/08/22** i **29/09/22**.

